

Jorma Haverinen

Tarinoita eräpolun varrelta

Eräkirja

Tarinoita eräpolun varrelta

Eräkirja

Jorma Haverinen

Tarinoita eräpolun varrelta

Eräkirja

© 2020 Jorma Haverinen

Kustantaja: BoD-Books on Demand, Nordestedt, Helsinki,
Suomi

Valmistaja: BoD-Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-3654-8

Sisällysluettelo

Ressu.....	9
Selkäkarvoista kiinni.....	23
Nahkamäystimet.....	31
Takajälkeen.....	37
Kalkkoaivin tiellä.....	42
Etsivä löytää.....	54
Nestehukka.....	63
Salakaato.....	72
Kävelymiehen sorsat.....	80
Soidinparatiisi ja sen tuho.....	95
Hajujäljet hangella.....	107
Matala Karangainen.....	115
Hengenpelastajana.....	124
Lainakoira Oskari.....	131
Rantapenkan alta se meni.....	141
Styrvatnetin raudut.....	148
Metsä vastasi kutsuun.....	157
Käpälän jälkiä.....	168
Koukkulammen ahvenet.....	186
Syksyn viimeinen.....	195
Hylkiriutta, merilinnustajan paratiisi	199

Esipuhe

Toimettomuudessa ei ole mitään muisteltavaa.

**Pitää tapahtua ensin jotakin, että on
muisteltavaa.**

Muistaminen on keskittymistä. Ennen uuden tarinan kirjoittamista asetun makuulle sohvalle. Suljen silmäni ja siirryn ajassa taaksepäin metsästysmailleni. Palautan mieleeni maastossa sattuneet tapahtumat. Ampumatilanteet, sekä onnistuneet, että epäonnistuneet palautuvat parhaiten muistin lokeroista. Vuosikymmeniä aiemmin sattuneet, jo unohtuneet tapaukset tulevat mieleen samoja seutuja kävellessä tai karttoja katsellessa. Mitä voimakkaampi elämys oli, sitä paremmin se palautuu muistiin. Tarinan aloittamisessa ensimmäinen kappale on yleensä vaikein. Sen kun saa kirjoitettua, niin jatko onkin sitten helppoa. Aikajärjestys tapahtumille tulee luonnostaan kirjoitettaessa. Tarinoita ei tarvitse keksiä, niin kuin dekkareissa, koska ne ovat jo olemassa. Ne vain täytyy kaivaa esille mielen kätköistä.

Jorma Haverinen

Ressu

Ressun elämäkerta

Ressun sukujuuret juontavat niin kauas kuin kesykoiria on ollut olemassa ja vieläkin kauemmas koiran sukuisiin nelijalkaisiin. Ressun isoäiti Peni eleli kodin vahtina ukkini kotitalossa Kantolassa. Tiedossani ei ollut, että Penillä olisi koskaan metsästetty. Eleli vain leppoisaa kartanokoiran elämää, tervehtien meitä poikaviikareita aina muutamalla haukahduksella vieraillessamme ukkilassa. En tiedä, saiko Peni muita jälkeläisiä kuin narttukoira Nakun. Nakun isästä ei ole jäänyt jälkipolville tietoa. Joku kylän alfauros kävi varmaankin tyydyttämässä tarpeitaan öisillä retkillään.

Nakun kodiksi tuli naapuritalo Pihlajavaara. Siellä Nakusta kehittyi mainio linnunhaukkuja kahden innokkaan veljeksen opeissa. Ennen taivaallisille metsästysmaille siirtymistään Naku ehti synnyttää meille, toisella kymmenellä oleville pojille punaturkkisen narttukoiran. Koiran pentu sai nimekseen Ressu. Kotiin tuotuamme testasimme Ressun vainua vetämällä lihapalalla jäljen lattiaan. Hyvin näytti vainu pelaavan. Vauhdilla Ressu syöksyi lihapalan kimppuun ja alkoi pureskella häntä vipattaen. Sisäsiistiksi Ressu oppi pian. Olihan sille useampia vahtaajia, milloin koira alkaisi etsiä lirautus- ja osterin tekopaikkaa.

Kahden kuukauden iästä lähtien Ressu oli aina mukana katiskoja ja piisaminrautoja kokemassa. Koiran seuraaminen isäntää, eikä päinvastoin oli yksi tärkeä vaihe pennun opetuksessa. Lähimaastossa annoin Ressun juoksennella vapaasti luonnon hajuja tutkimassa. Kun pentu juoksi vähän kauemmas, piilouduin tiheäoksaisten kuusen juureen odottamaan pennun reaktioita. Kun Ressu huomasi isännän kadonneen, niin siitäkös hätä syntyi. Juoksennellen sinne tänne ja kiljahdellen se yritti etsiä isäntää. Lopulta kutsuin eksyneen reppanan viheltämällä luokseni. Pieni palkinto suorituksesta ja sama uusiksi vähän ajan perästä. Lopulta Ressu oppi hajujälkiä seuraamalla löytämään isäntänsä. Näin koiranpentu oppi sopivan laajuksen hakukuvion, eikä se koskaan häipynyt myöhemmillä metsästysreissuilla viittä minuuttia pidemmäksi ajaksi kuulumattomiin. Ensimmäisen kesän Ressu sai elellä ja juoksennella pihamaalla vapaasti Leghornkanoja pöllytellen.

Neljän kuukauden ikäisen Ressun riistaviettiä päätimme testata lähikankaalla, jossa tiesimme teeripoikueen olevan. Pieni oli koiranpentu vielä, vain tavallisen kissan korkuinen, mutta virtaa riitti sitäkin enemmän. Viidenkymmenen metrin päässä se uskalsi pyörähtää, palaten pian takaisin. Ei mennyt varmaan viittä minuuttia kauemmin, kun edestämme hyppäsi teeripoikue lähipeijäjiin, semmoisia rastaan kokoisia. Ressun kuono ei vielä ymmärtänyt teerenpoikien sulotuoksusta mitään, mutta näkö ja kuulo pelasivat sitäkin tarkemmin. Huomasi

yhden poikasen istahtavan viiden metrin korkeudelle petäjän oksalle. Juoksi petäjän juurelle ja haukku alkoi välittömästi. Onneksi emoteeri häipyi heti jonnekin kauemmas, ehkä meitä pojan murikoita säikähtäen. Tavoista poiketen ei alkanut kotkottelemaan ja näin houkuttelevaan koiraa pois poikasten luota. Viitisen minuuttia annoimme Ressun haukkua, hyvittelimme, annoimme pienen makupalan, ennen kuin laitoimme taluttimeen. Tyytyväisenä palasimme kotiin. Näköjään narttukoiran metsästysvaisto herää jo muutaman kuukauden ikäisenä. Kyllä tästä haukkukone vielä tulee, totesimme tyytyväisinä.

Ensimmäisen kesän Ressu sai juoksennella vapaana pihamaalla. Antoi muun tekemisen puutteessa kyytiä kuuden Leghorn-virikekanan laumalle. Muutamat kanat olivat pyrstöttömiä käsittelyn jäljiltä, mutta aina pääsivät kuitenkin turvaan jonnekin rakennuksen sillan alle. Oli hauska seurata takaa-ajoa. Kanat edellä hädissään kaakattaen, Ressu perässä kiljaldellen ja isäukko viimeisenä luudalla huitoen ja tappouhkauksia koiralle ladellen. Yleensä tilanne rauhoittui kanojen päästyä turvaan ja Ressun lopetettua takaa-ajon.

Ensimmäinen metsästyssyys meni meiltä veljeksiltä uutta metsästysmuodon opetteluun ja Ressulta taitojen kartuttamiseen. Koiran taidot taisivat kylläkin kehittyä nopeammin kuin metsästäjien. Monet karkotukset tuli tehtyä tahattomasti, mutta Ressusta kehittyi meidän taitamattomuuden takia mainio uusintahaukkujen ottaja. Oravakanta romahti 1950 ja 1960-luvun vaihteessa täysin,

joten Ressun opetuksessa niistä ei ollut minkäänlaista haittaa. Yhtäkään ainoaa oravahaukkua Ressu ei ottanut koko ikänään. Lintukanta oli silloin 1960-luvun alussa aivan toista luokkaa, kuin nykyisin. Sanoisin, että silloin oli melkein 20-kertainen lintutiheys nykyiseen verrattuna. Ihmetyttää nykyinen laskutapa prosenteissa. Jos edellisenä vuonna kanta on ollut melkein nolla ja seuraavana vuonna kanta on kasvanut 40 prosenttia, eli vieläkin melkein nolla, niin päättäjien mielestä riistaa voidaan verottaa huomattavasti pidemmän aikaa. Harkitaan jopa urosteeren metsästystä tammikuulla.

Tulee mieleen Ressun uusintahaukut, vaikka tämä tapaus ei ollut varsinainen uusintahaukku. Oli varhainen syyskuun aamu, aurinko juuri noussut, tuuleton ja muutama lämpöaste. Työmaata olisi kotona ollut kyllä riittämiin, mutta päätin heittää pienen aamulenkin Ressun kanssa ennen aamupuuroa. Ehdin kävellä muutamia sadat metrit, kun edestäni hyppäsi vanha ukkoteeri lentoon minut havaittuaan. Ressukin oli kyllä siinä lähellä näkyvissäni, mutta harmikseni ei ehtinyt ennen minua nostamaan teertä puuhun. Senhän tietää kun vanha lintu lähtee ihmisen edestä, että silloin sitä viedään ja pitkälle. Huomasihan se Ressukin heti teeren lähtökiihdytyksen. Ei lähtenyt perään, vaan istahti paikalleen korvat hörössä ja kuono suunnattuna teeren pakosuuntaan. Istui siinä aikansa, minkäpä lienee istunut, minuutin tai pari. Kuunteli tarkkaan teeren istumaropsahduksen. Otti sitten ritolat teeren lentosuuntaan ja seurasi teeren hajuvanaa niin kauas,

että teeri oli istunut puuhun. Ei mennyt pitkäkkään aikaa, kun alkoi kuulua vaimea haukku Joutenvaaran toisesta päästä. Matkaa sinne kertyi kai noin kilometrin verran. Täytyy ihmetellä koiran kuulon ja kuonon tarkkuutta ja malttia odottaa linnun istumisen ääntä. Pitkin Joutenvaaraa kulki siihen aikaan paljon käytetty polku, jota myöten pääsin nopeasti haukulle ja pudottamaan linnun. Koiralla hajuvanan seuraaminen riippuu paljolti kelistä, tuulesta ja onko nousevat ilmanvirtaukset auringon lämmittävästä vaikutuksesta. Varsinkin paisteen puolella hajut voivat nopeasti haihtua yläilmoihin. Kyseisenä aamuna linnun hajuvana viipyi paikallaan sen verran pitkään, että koiran oli vaivatonta seurata teeren lentorataa kilometrin päähän.

Todellinen uusintahaukkujen ketju tapahtui eräänä lokakuun alun päivänä Jolon kankaalla noin kilometrin päässä kotimökiltä. Keli oli kuiva ja tuuleton. Yöllä kylmänyt aika reippaasti, joten oli kuhmolaisittain sanottuna kavekeli. Lähdin metsälle Ressun kanssa aamiaisen syötyäni. Taisi olla se vakio aamiainen, pottupuuro ja ruisvoileipää maidon kanssa, joten kaipasinkin leipäpalan päälle muutakin lihaista kuin ylähuulen, joten korpeen vaan Ressun kanssa. Maasto oli siihen aikaan Jolon kankaalla isoa petäjikköä, aluskasvustona kuusta ja pienempää närettä. Parasta mahdollista maastoa haukkuvalla koiralla metsästä.

Kilometrin taivallettuani alkoi kuulua Ressun haukku muutaman sadan metrin päästä. Koiran äänen kiivaudesta päättelin haukuttavan olevan metso. Linnulla

alkoi varmaankin pinna pettää, koska lähemmäksi päästyäni alkoi kuulua metson kiroilua koiralle, niin kuin vanhan metson on tapana tehdä koiran haukussa. Siitäkös Ressu kiihtyi entistä kiivaampaan ja tiheämpään haukkuun, mikä oli lähestyjän kannalta mainio juttu. Yritin hiipiä mahdollisimman varovasti ja äänettömästi kavekelistä huolimatta, mutta haukku katkesi melko nopeasti metson ottaessa siivet alleen ja Ressu vinkaisten perään. Vanha ja kaiken kokenut metso kuuli varmaan kohmeisen varvikon kahinan ja päätti siirtyä edemmäs vaaran aiheuttajasta.

Mutta ei lentänyt tarpeeksi kauas, mikä oli metson kannalta huono asia, vain parisataa metriä. Ressu otti heti uusintahaukun linnun istuttua tapansa mukaan petäjän oksalle. Metso puri hammasta ja kiroili entistäkin vihaisempana, Resson päästäessä ääntä täysillä. Hiivin entistä varovaisemmin haukun perään, mutta sama kuvio toistui kuin ensimmäiseen haukkuun hiipiessä. Metso kuuli varmaankin kumikenkieni rapinan jäätyneessä varvikossa ja siirtyi rymisten taas vain parinsadan metrin päähän. Kuulakkaassa ilmassa kuulin selvästi metson istumaäänen, josta Ressu otti välittömästi kolmannen haukun.

Siitäkin haukusta metso karkasi, varmaan samasta syystä kuin aiemmin, mutta Ressu ei antanut periksi, vaan painui viivana perässä ja aloitti taas uusintahaukun. Istahdin mättäälle repun päälle ja manailin mielessäni, että eihän tästä tule valmista tällä meiningillä. Annoin koiran paahtaa täysillä vielä kymmenisen minuuttia. Jospa

metson kuulo ja aistit alkaisivat turtua koiran ylttyessä entistäkin kiivaampaan menoon.

Viimeisenä epätoivoisena konstina riisuin kumikengät jalasta, jätin repun ja kengät mättäälle ja aloin hiipiä haukulle sukkasillani, piittaamatta jalkojen kastumisesta tai kylmettymisestä. Varovasti jalkoja korkealle nostellen meno tuntui nyt lähes äänettömältä. Pääsinkin haulikonkantaman päähän haukusta näreiden suojassa hitaasti hiipien. Ressun ja metson äänekkäästä keskustelusta ei ollut vaikea päätellä missä puussa se koranus istuu. Kuusen oksien välistä, naama visusti piilossa tähystelin näkymää. Komistus istui petäjän alaoksalla kurkottelemassa koiraa kaula alaspäin roikkuen ja koko ajan hammasta purren. En malttanut enää kauemmin nauttia näkymästä, vaan pudotin metson koiran pöllyteltäväksi. Ressulle katkaisin palkinnoksi varpaat ensimmäisestä nivelestä katkaistuna, niin kuin aina onnistuneen pudotuksen jälkeen. Suolistin linnun, muut sisuskalut työnsin takaisin linnun mahaan ja sieltä sitten omaan ruokapöytään. Komea oli koukkunokka, kuin kaivinkoneen ojakauha, mutta pienoiskoossa, vihertäväksi värjäätynyt männyn neulasia riipiessä. Saalis painoi 4,150 kiloa. Sen ajan metsoksi normaali paino.

Kilometrin päässä tapahtumapaikalta asuva Eino-Setä, hänkin armoitettu pystykorvamies, kertoi kuunnelleensa ja seuranneensa tapahtumien kulkua koko ajan. Tiesi hyvin kenen koira siellä oli äänessä. Ihmetteli myöhemmin koiran ja myös metsästäjän suoritusta sillä kelillä. No olihan se ikimuistoinen elämys minullekin.

Kirja sisältää erä- ja kalastustarinoita 60 vuoden ajalta, alkaen vuodelta 1960. Suurin osa tapahtumista sijoittuu Kuhmon erämaihin, lukuun ottamatta Käsivarren Lappiin ja Pohjois-Norjaan suuntautuneita kalastusretkiä. Myös eräs tarina Porin edustan ulkosaaristoon kuuluu kirjan helmiin.

Muistaminen on keskittymistä. Ennen tarinan kirjoittamista asetun makuulle sohvalle. Suljen silmäni ja siirtn ajassa taaksepäin metsästysmailleni. Pälautan mieleeni maastossa sattuneet tapahtumat. Mitä voimakkaampi elämys oli, sitä paremmin se palautuu mieleen. Tarinoita ei tarvitse keksiiä, niin kuin dekkareissa, koska ne ovat jo olemassa.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi